

# Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsak petek  
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljatve naj se pošiljajo na uredništvo in upravništvo »Korošca« v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno peti vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke  
stanejo 10 vln.

Štev. 16.

V Celovcu, v petek, dne 6. marca 1908.

Leto I.

## Našim prijateljem in bralcem.

K današnji številki smo priložili čeke, da olajšamo našim bralcem naročnino za list.

Tiste, ki so že plačali, prosimo, da priloženega čeka ne vržejo stran, ampak da ga dajo kakemu sosеду ali znancu, katerega naj pridobijo kot naročnika.

Čimveč naročnikov bo imel »Korošec« temboljši in večji bo, akoprav dobivamo že sedaj prav lepe pohvale in priznanja za našo pisavo in zanimivo vsebino lista.

**Uredništvo in upravništvo  
»Korošca« v Celovcu.**

## Za našo dobro reč.

Od več strani slišimo pritožbe, da na deželi nekateri ljudje kakor divji delajo zoper naš list; obrekujejo ga na vse mogoče načine, hujše kakor kakega »Štajerca« ali kak nemsko-liberalen list.

Saj smo tudi v »Miru« že večkrat brali pozive, naj se naš list kar stran meče, na noben način pa ne bere. Tudi o nekaterih gospodih duhovnikih slišimo, da na čuden način delajo proti našemu listu. Eden se hvali, da bo z vsemi silami delal na to, da v njegovi fari ne sme biti nobenega »Ko-

rošca«. (Kaj pa radi »Štajerca«!? Opazka stavčeva.)

Drugi zopet, ki ima dobro zvezo s pošto, se brani izročiti naš list kmetu, kateremu je namenjen, zopet drugi pa zapisuje na list »nazaj, se ne sprejme«, med tem ko naročniki (adresati) vprašujejo, zakaj »Korošec« ne pride v njihove roke. Na tak nelep in naravnost nepošten, kaznjiv način se ruje in dela proti našemu listu.

In zakaj vse to? Ali smo kedaj zapisali kake pohujšljive stvari, ali smo se morda obrnili kedaj proti veri? Ali nismo vedno zastopali z vsemi močmi in z vso odločnostjo pravice in koristi slovenskega naroda na Koroškem?

V naših člankih smo podali našemu ljudstvu toliko koristnega in poučnega, da sprejemamo od najrazličnejših strani najlepša priznanja. Samo tisti, ki lista še nikdar bral ni, ali pa tisti, ki slabo želi našemu dragemu slovenskemu narodu, more kaj drugega trditi o našem listu.

Res je sicer, dobra stvar ima mnogo prijateljev, pa včasih še več sovražnikov. Saj že naroden pregevor pravi: »Resnica v oči bode.« In to je mogoče tudi vzrok, da nekaterim naš list ni po volji.

Neodvisni smo in vedno skrbimo in bomo skrbeli za to, da pride resnica na dan.

Pri tem pa nam je vseeno, ali je to komu prijetno ali ne, in če je tisti, kateremu resnica ni prijetna, še tako velik gospod.

Zato nas pa tembolj veseli, če vidimo, kako zvesti in udani so nam naši prijatelji na Koroškem?

Samo nekaj hočemo danes še pripomniti. Kdor ne napreduje, nazaduje! In če hočemo, da se naš domači, narodni list drži, moramo gledati mi in naši zvesti prijatelji na to, da ga razširjamo.

Mi nimamo agitatorjev, ki bi beračili pri ljudeh in vsiljevali na shodih »Korošca«. Mi nočemo delati s takimi sredstvi za naš list, s kakršnimi se dela proti nam, mi se zanašamo na naše prijatelje in na našo dobro reč, ki jo zastopamo.

Dobra stvar mora prejalislej prodreti in priti do zmage!

## Odkod pomanjkanje kmetskih delavcev?

Splošno se opaža, da kmet vedno bolj trpi na tem, da mu primanjkuje kmetskih delavcev.

Kmetski ljudje delavskega stanu kar trumoma bežijo z dežele v mesto, v fabrike k industriji. Kaj je vzrok temu?

Gotovo je eden glavnih vzrokov ta, da mislijo na kmetih, da se fabriškemu delavcu bolje godi, da ima več od življenja kakor ubogi kmetski oratar.

## PODLISTEK.

### Nekaj o naših otrocih.

Ko so našega presvitlega cesarja vprašali, če smejo v čast njegove 60 letnice napraviti na Dunaju in drugod velike slavnosti, je vse odklonil, ker ve, da stanejo velike slavnosti mnogo denarja. Ko so ga potem vprašali, kake dobrodelne zavode, bolnišnice i. t. d. naj ustanavljajo njemu na čast, je pa odgovoril: »Skrbite in delajte za otroke!« Pač zlata vredne besede iz ust našega presvitlega cesarja. Zato se pa tudi marsikatero mesto, marsikatera občina pripravlja na slavnost cesarjeve šestdesetletnice na ta način, da skrbi za revne zapuščene otroke! Ustanavljajo se otroški vrtci, pribežališča in vse to bo res lepo znamenje tega leta. Zato se hočemo tudi mi malo pečati z otroško dušo in vzgojo; kajti mladina je naša bodočnost, je naš zaklad. V slovenski mladini je tudi bodočnost slovenskega naroda.

Zato pa ni vseeno, kako jih vzgojujemo. Navadno se otroka kroti in uči s strahom. To pa ni prav.

Italijanski učenjak Liuo Ferriari piše o strahu pri otrocih prilično sledeče: »Vzgojitelje otrok opo-

minjamo na to, da je strah pri otrocih zelo važna prikazen, katera ne vpliva slabo samo na otrokovo duševno, ampak tudi na telesno zdravje. Da se odstrani ta nevarna prikazen v otrokovem življenju, je treba močne vzgoje, katero pa naj ne vodi samo ljubezen do otroka, ampak tudi previdnost.»

Krotiti otroka s strahom pa je večkrat prav slabo.

Otrok se mora varovati proti vsem občutkom strahu in se mora vzgojevati nasprotno h korajži in hrabrosti! Posebno se morata hrabrost in korajža upoštevati, ker s tem se krepí celo telo in s tem, da se odstrani strah, se pospešuje tudi zdravje. Strah je posebno za značaj otrok nekaj jako slabega.

Strašljivi ljudje postanejo nevarni, ker mislijo vedno najprej na samega sebe in žrtvujejo rajši druge, samo da rešijo sebe. Taki ljudje zaradi strahu ne držijo več na svojo čast in se takorekoč sami sebe prodajajo, samo da morejo druge izkoristiti...

Strahu najbolj izpostavljeni so ženske in otroci. Tukaj moramo opozarjati posebno na to, kako ženske s pomočjo strahu vzgajajo otroke. Vsled slepe ljubezni do otroka in v svesti si svoje lastne sla-

bosti vidi največ žensk povsod nevarnosti ali pa si nevarnosti izmislijo, četudi jih nikjer ni. One si te nevarnosti povečujejo z vsemogočimi domisljijami ter vzgojujejo na ta način otroke in same sebe v večnem strahu. Otroci postajajo strahopetni, ponižni in so potem tudi kot odrasli taki, kar posebno našemu narodu ne smemo priporočati.

Znano je, kako matere otroka, če jim res nevarnost preti, ne samo opominjajo, ampak to nevarnost še grozno povečavajo, misleč da s tem otroci bolj ubogajo. Če pa matere že iz vsake muhe napravijo kar konja, tedaj s tem otroku zelo škodujejo, ker postane strašljiv in si pozneje že pri vsaki mali nevarnosti ne zna pomagati.

Zelo škodljive so za otroke različne historije in pravljice od čarovnic (coprnice), vragov, zmajev i. t. d. Popolnoma zavreči pa se mora to, da se straši neubogljive otroke z dimničarji, divjim možem, »krvavim stegnom«, »pehtro babo«, parkeljni ali orožniki. To je zaradi tega slabo, ker takoj, ko otrok spozna, da to vse skupaj ni res, izgubi strah pred temi strašili in strahovi in z izgubo strahu izgubi tudi vso ubogljivost. To strašenje ima pa vendar to posledico, da se je otrok navzel strahu; sicer se ne boji več teh parkeljnov, pehtrabab i. t. d. toda postal je slaboten in se mnogokrat ne zna braniti.

# Naročajte pravi domači koroški list »Korošec«!

V enem oziru imajo prav, toda ni vse zlato, kar se sveti. Mnogo tovarniških delavcev živi v resnici slabše kakor delavec na kmetih, in to nas skušnja uči le premnogokrat.

Gotovo je zaslužek tovarniškega delavca v mestu večji, pa so tudi izdatki in stroški večji, življenje dražje. In če končno vpraša: Kdo lažje za stara leta kaj dene na stran in si kaj prihrani? Odgovoriti moramo, da je mnogo kmetijskih delavcev, ki imajo denar v hranilnici, da pa je presneto redek tovarniški delavec, ki nosi denar v hranilnico, in če ima prav še enkrat toliko na dan.

Toda tovarniški delavec zato boljše živi kakor kmečki trpin, bo marsikdo dejal. Tudi to ni vedno res. Le na zunaj se vidi tako. Res, da ima človek v mestu več potreb, oziroma se jih privadi. Res pa je, da ima mestni delavec primeroma več prostega časa, in to tudi zvleče marsikaterega kmetijskega delavca v mesto. Pa je bilo že marsikomu žal, da se je privadil mestnih potreb in zapustil kmečko grudo, na kateri je stokrat zadovoljnejši delal in živel. Tudi hrana je v mestih poleg tega, da je dražja, še slabša. Toda čudno je vendar to, da se vzlic temu le malo delavcev, ki so enkrat prišli v mesto na delo, zopet vrne nazaj na deželo.

Mnogo se jih prevzame, mnogo pa jih ostane vendar zaradi različnih ugodnosti, ki jih ima v mestu, če je sicer še tako na slabem.

In teh ugodnostih ima mestni delavec res nekaj! Predvsem pridejo v poštev stanovanjske razmere, večja možnost izobrazbe samega sebe in pa — kar je glavno — otrok, ki je v mestu, vendarle enkrat, ako se kaj nauči, pride prej do boljšega kruha.

Veliko vlogo igra pri teh ugodnostih tudi zdravniška pomoč v mestu. Ako zboli kmet, mora cele ure daleč, da pride do zdravnika, ki temu primerno tudi večjega plačila zahteva. V mestu pa ima delavec poceni ali čisto zastoj takoj zdravnika pri rokah in je tem večjega pomena zanj, ako je oženjen in ima majhne otroke.

To so gotovo eni glavnih vzrokov, ki ženejo kmetijske sinove in hčere v mesto, v tovarne. In število teh ubežnikov se dan na dan množi, tako da je za kmetisko gospodarstvo velika nevarnost, da bo trpelo vsled pomanjkanja delavnih moči veliko škodo.

Tu mora poseči v najkrajšem času država vmes, da prepreči to nevarnost. Ona mora poskrbeti, da se ugodnosti, ki vlečejo kmetijskega delavca v mesto, po možnosti preselijo tudi na kmete.

Zboljšanje šol, nastavljanje večjega števila dobrih zdravnikov, predvsem pa stanovanjsko vprašanje na kmetih — te stvari morajo biti naši vladi zdaj vedno pred očmi in pri tem ne smejo držati naši ljudski zastopniki, državni poslanci križem rok.

Iz takih ljudi postanejo le prevečkrat hinavci in taki previdni lumpi, ki samo iz strahu pred kaznijo ne počenjajo kakih večjih hudodelstev.

Ravno tako slabo delujejo na otroke pravljice od Indijancev, zamorcev, roparjev, morilcev i. t. d. Vsaka mati in vsak oče ve, da se otroci bojijo iti sami spat, če se jim zvečer take pravljice pripoveduje. Če se jih pa prisili iti same spat, potem pretrpijo ubogi mali v temni sobi najmučnejše ure. Za take vzgojitelje, ki hočejo otrokom strah s tem odpraviti, da jih pretepajo ali pa v temne sobe zapirajo, bi bilo najbolje, da ne bi imeli otrok.

To naj si zapomnijo matere, očetje in varuške: Proč s takimi pravljicami in povesti, kjer se pripoveduje o roparjih, zmajih, coprnih, pehtrababah in o drugih bavljavih, sploh z ysemi takimi besedami in pogovori, ki napravljajo otrokom strah. Dober vzgled in pravljice, ki vzbujajo občutke dobrote in usmiljenja, naj stopijo na mesto jeze in strahu. Ne maramo hinavcev, lažnivcev in bojazljivcev, ampak korajžne in bistro glavičice hočemo. To v prevdarek in premislek vsem, ki imajo opraviti z otroci.

Zato pa kličemo v imenu kmetijskega našega ljudstva: na delo, dokler je čas, dokler še ni prepozno!

## Dopisi.

**Iz beljaške okolice.** Nekateri pametnejši koroški Nemci vendar že uvidijo, da tudi koroškim Slovincem ni več mogoče vzeti maternega jezika in naše zemlje. Vendar je še jako mnogo hujšakačev, ki po raznih nemških listih trobijo v svet, da na Koroškem pisane slovenščine ne razumemo, ampak samo to, kar govorimo. Marsikateri, ki nič ne misli, se jim vsede na limanice. Seveda take slovenščine, ki jo nam govorijo in pišejo včasih uradniki, ki samo nekaj besedi lomijo slovenski, ne razumemo in jih tudi ne moremo razumeti. Resnica je, da je v pisavi marsikatera beseda malo drugače, kakor pa v govoru. To je pa povsod, po celem svetu, v vsakem jeziku: v angleškem, francoskem, laškem, in kar Nemci tudi sami dobro vedo, tudi v nemškem. Če je pa to v vseh jezikih, zakaj pa da bi to ne smelo biti v slovenskem. Ti hujšakači sami dobro vedo, kakšno traparijo pišejo ali oni si mislijo: neumno ljudstvo nam bo pa vendarle verjelo. Pa hvala Bogu, naše ljudstvo ni več tako neumno. Mi zato Slovincem naravnost priporočamo, da se učijo nemščine. Imeli bomo s tem v roki dobro orodje. Človek, ki zna samo svoj materni jezik, si seveda lahko misli, da je tak razloček med jezikom, ki ga doma govorimo in med tistim, ki ga pišemo, le v njegovem maternem jeziku. Ko bode pa znal še drugi jezik in prišel malo po svetu, videl bode, da je to pri vsakem jeziku. Kdor n. pr. zna pismeno laščino, Lahov še dolgo časa razumel ne bo! Če znaš tudi dobro nemško, idi po različnih nemških krajih in videl bodeš, da navadno ljudstvo tebe skoro razumelo ne bo, ti pa ljudstva ne bodeš razumel. In kako je šele med koroškimi Nemci in med Nemci v rajhu. Če pride skupaj na primer kak Nemec iz lavantinske doline in kak Prus ali pa Tirolec in Saks, se bodo komaj in komaj za potrebo razumeli, večkrat pa sploh nič! Tako, da se mi z drugimi Slovani, kakor s Hrvati, Srbi i. t. d. boljše razumemo. In potem si upajo nam in našemu jeziku podtikati take neumne stvari! Pa le pustimo jih, naj delajo, kar hočejo, naj pišejo, kar hočejo! Saj se jim pametni Nemci že sami smeji! Svet je vedno pametnejši, vedno bolj misleč, zato pa se jim bo smejal še vedno bolj. Naši Nemci pa naj potem nikakor ne tožijo, da jih vedno manj maramo. Saj so vendar sami krivi, ker se mislijo bojevati s tako neumnimi sredstvi in ker mislijo naravnost z glavo skozi zid. Slovenci pa spoštujemo svoj materni jezik, nikjer se ga ne sramujemo, ne v govoru, ne v pisavi, ne v gostilni, ne v prodajalnicah, ne pri uradih. Zdaj nam je povedalo še upravno sodišče na Dunaju v zadevi občine Sele, da ima naš jezik na slovenskem Koroškem ravno take pravice kakor nemški. Če bi nam kdo kaj zaničljivega rekel, znali ga bomo zavrniti in ce nam bo jemal naše pravice, poiskali bomo vsikdar višje mesto!

**Leše pri Prevaljah.** (Nesreča.) Dne 26. svečana t. l. je podsulo delavca Novaka v premogovniku, ker se je utrgala velika plast zemlje nad onim mestom, kjer je kopal premog. Rov je bil preslabo podprt z lesovjem, pritisk pa velik in tako se je zgodilo, da se je udril svet ter pokopal nesrečnega delavca. Posrečilo pa se je po večurnem napornem delu, da so ga še izkopali živega, čeravno hudo poškodovanega. Na ta način se je že mnogokrat zgodila nesreča; posebno je še v živem spominu katastrofa, ki je pred par leti povzročila smrt še mladega in krepkega delavca Kralja. Delo v premogovniku je sploh nevarno in treba je vse previdnosti pri njem. Delodajalci pa ponajveč le na to gledajo, da se izkoplje čim več premoga, pri tem pa vse premalo skrbijo za varnost delavcev. Jame so ponekod v tako slabem in skrajno nevarnem stanju, da bi bilo

treba delavcem vse svoje ude zavarovati. Rovi so večkrat tako ozki, da se voziček s težavo spravi skozi; če drži tisti, ki ga rine, roke ob straneh vozička, se mu večkrat pripeti, da mu stisne ali odščipne prste; glave pa tudi ne sme držati pokoncu, nad vozičkom, ker bi zadel ob zgornji hram rova ž njo. Ne bilo bi napačno, da si pride enkrat kak drž. poslanec, kateremu je res za blagor ljudstva, ogledat te podzemске jame in da se potem na pristojnem mestu zavzame za uboge trpine. Glede varnosti premogarjev bi nam lahko bila Pruska za vzgled, kjer imajo že od leta 1899. nalašč v to svrhu nastavljene kraljeve komisarije, ki vsak teden po enkrat pregledajo revir, da se ne greši proti rudarsko-policijskim predpisom. Pri nas pa se takšni ogledi menda v letu še enkrat ne vršijo! To je res žalostno! Zato pa, delavci, organizirajte se!

**Koženjava.** Zadnjo nedeljo smo imeli na naši vasi kar dve „ohceti“ naenkrat. Pri eni je bil ženin Strauharjev brat, pri drugi pa nevesta Martinova hčer. Bili smo pri Adamiču zelo veseli in domači pevci so prav mično zapeli poročencem za slovo od „ledig“ stanu. Posebno je nas razveseljeval Cajzelc, kateri je pel kakor ptic istega imena. Poročenima paroma pa želimo mnogo sreče in...

**Prevalje.** Zapustil nas je zdravnik dr. G. Herbst, ker se nastani v Pliberku namesto dr. Höffererja. Solz nihče ne bo točil za njim, kvečjemu prevalsko posilinenstvo, kateremu je bil glavna opora. Slovenci mu pa z neprikritim veseljem voščimo srečno pot v nadi, da dobimo v novem zdravniku nepristranskega in posebno za delavce malo vestnejšega moža. Zdaj prihaja v Prevalje in na Leše ordinirat guštanjski zdravnik dr. Skaza.

**Guštanj.** Nad Plešivčnikovo kmetijo v gozdu so našli z ledom in snegom pokrito truplo užitarja p. d. Avla, ki se je bil pred kakimi tremi meseci zgubil. Možu se je mešalo. Najbrž se je v gozdu vlegel in zmrznil. Nato pa je padel sneg ter ga pokril z belo mrtvaško odejo.

**Borovlje.** (Pošta.) Že enkrat smo imeli sitnosti z našo pošto in le z odločnim nastopom smo odstranili nekatere nerednosti. Ta nauk pa je menda že pozabljen, ker nepravilnosti se začnajo zopet in to od dne do dne neznosnejše. Za danes naj povemo samo nekaj v svarilo in upamo, da se to upošteva in da ne bomo prisiljeni spregovoriti ostreje in določnejše. Tako se ne postopa pri oddaji pošiljatev in dopisov z vsemi strankami enako, ampak se gotovim gospodom daje očitno prednost in se zapostavlja druge. Gospodične se večkrat tako zaklepetajo, da ne vidijo in ne slišajo nič okoli sebe, stranke pa morajo med tem čakati na njih „gnado“ v veliko zamudo časa. To mora postati boljše! Dalje se govori po Borovljah, da se imata dva rada — on se šteje za malega boga, ona pa je zaljubljena činkovka! Borovljanci pa brusijo pri tem jezike bolj kot pa pile, kakor se za predpust tudi spodobi. Če si pa kdo misli, da ta par nima s pošto nič opraviti, pa mu pošepetamo na uho, da je ravno narobe prav: brez pošte bi marsikatera ljubezen usahnila!

**Gozdanje.** (Narodna zmaga.) Pri občinskih volitvah dne 29. februarja smo zmagali v tretjem razredu popolnoma. V drugem razredu pa smo volili enega odbornika in vse namestnike. Samo prvi volilni razred je ostal nasprotnikom. Upamo da bo prihodnjič zmaga še lepša.

**Podlublje.** (Ali pride druga zima?) Že smo se vsi veselili vsak dan bolj na ljubo vigred in pomlad, kajti na mnogih krajih je že skopnel sneg, akoravno v našo, od Golovca in Žingarico zakrito vasico v tem času solnce samo za kratek čas „pokuka“. Že so se začele na kopnem kazati kurice in v par tednih, tako smo mislili, skopni sneg do celega in začnejo travniki zeleneti. Pa prišlo je drugače. Ponoči od sobote na pustno nedeljo snežilo je pri nas neprenehoma in na pustno nedeljo dopoldne, tako da nas je sneg čisto zapadel, prav kakor bi bili sredi

zime. Toliko snega v tistem času, ko se maškare „pajdhajo“ po cestah in hišah, pri nas najstarejši ljudje ne pomnijo. Bati se je torej treba druge zime, če ne napravita o pravem času solnce in jug „orinjho“.

**Guštanj.** (Poskus samomora.) V noči od 26. na 27. februarja si je nameraval 21 letni delavec Kraiger končati življenje. V tovarni, kjer je bil uslužben, je vzel predplačilo, nato je popival po guštanjskih gostilnah, o polnoči pa si je pred neko gostilno zabodel nož med rebra. Ranil se je zelo nevarno. Vzrok je baje nesrečna ljubezen in dolgovi.

**Borovlje.** (Mladim dekletom vsvarilo.) Seveda vsaka bi rada enega imela in tako se včasih zgodi, da imata dve enega in istega. Od fanta to seveda ni lepo, da kar dve naenkrat fopa; dekleta pa včasih ne ve, da ima njen „šocej“ še drugo. Potem pa, ko to izve, ni nič drugega kakor jojmene. Toda mladi Dobrovčan, o katerem zdaj pišem, ni samo dve naenkrat ljubil, ampak je vsaki tudi obljubil, da jo bo vzel. Pa poglej šenteja! Nekega lepega dne se obe seznanite in druga drugi pripoveduje, katerega ženina ima. Lahko si je misliti, kako sta se izpogledale, ko sta videli, da imata ravno istega. Pa sta napravile kratek proces; ena je bila že pri sodnji. Radovedni smo, kako bo sodnik razsodil, ali bo moral naš znanec vzeti ta pravo, ali ta levo, ali bo moral hlače, ali čevlje nazaj dati.

**Podgora.** Naša postajnica na železnici Svetna vas-Borovlje je v marsičem pomanjkljiva. Zdaj po zimi moramo najbolj občutiti to, da na postajici ni nobene sobe, v kateri bi ljudje mogli čakati na vlak. Kdor pride torej prej na postajico, predno prižvižga lukamatija iz Borovelj ali iz Svetne vasi, ta mora zmrzevati na prostem. Seveda pa mora vsak, kdor hoče, da ga vzame „pilej“ s seboj, priti malo prej. Torej vsak, kdor se hoče s „pilejem“ po zimi voziti, mora prej zato malo zmrzevati. Za čakalnico služi samo en prikrit, a na eni strani čisto odprt kraj, ki morebiti zadostuje poleti, nikakor pa ne po zimi. Drugemu pomanjkljaju so ravno te dni vsaj malo opomogli. Dozdaj so se namreč karte dajale ljudem skozi okence, ki je napravljeno v durih, skozi katere se gre v pisarno. Kdor je torej pred durmi stal in čakal na karto, je stal ravno pod kapom, tako da se je moral dati pri slabem vremenu skozi-inkozi premočiti. Tudi zanaprej bodo sicer dajali nam karte skozi duri, a zdaj so se nas vsaj toliko usmilili, da so pokrili prostor pred durmi, tako da stoji človek vsaj pod streho, ko čaka na karto. — Ti pomanjkljaji na naši postajici so tem bolj obžalovati, ker je Podgora tisti kraj v Rožni dolini, kateremu se obeta najlepša in najboljša bodočnost z ozirom na tujski promet. Že prej, ko železnice še bilo ni, so tujci mnogo in radi obiskavali našo vas, deloma turisti, ki so hribolazili po divjeromantičnih Karavankah, deloma pa tudi taki gostje, ki so stalno čez več mesecev ostali tukaj kot letoviščarji. Zdaj pa, ko imamo železnico, se bo tujski promet pri nas znatno povzdignil. Za tujce bo pa tudi v vsakem oziru poskrbljeno. Že lansko leto se je prezidala Spotičeva gostilna „na pošti“. Tik ceste stoji zdaj kot krasen hotel z mnogimi, elegantnimi sobami za tujce. Raz lepih verand si lahko ogleduješ celi Spodnji Rož. Razgled je tukaj v resnici krasen in veličasten. Pred seboj vidiš lepo, rodovitno goriško polje in temno-zeleni gozd med Goričami in Borovljami. V ozadju na desno se vidi spodnja, na levo pa zgornja Šmarjeta, na eni strani doline pa, ob deroči Dravi, se raztegujejo takoimenovane „hure“ (gore), čez katere pridrdra železnica mimo Žihpolj v Rožno dolino. Priporočamo ta hotel g. Janca „pri pošti“ vsem tujcem in turistom, ki si hočejo ogledati krasoto Rožne doline. Že ta hotel, ki je last g. Janca, bo zadostoval vsakovrstnim potrebam tujcev; za tujce pa je namenjen še drugi hotel, katerega zida g. pivovarnar Oblasser. Ta hotel leži ob železnici, na vznožju gore Žingarice, sredi polja. Zidan je v tistem slogu kakor srednjeveške nemške hiše. Podelan in otvorjen bo še letos, tako da je še

to leto pričakovati mnogobrojnega obiska naše vasi iz Celovca, pa tudi iz drugih krajev.

**Guštanj.** Lepo Übelnovo posestvo je kupil g. Herman p. d. Jušel, ki je, kakor smo poročali svojčas, prodal svojo kmetijo na Lešah g. Ravnjaku, kmetu in lesnemu trgovcu v Kotu. Gosp. Übel se preseli v Slov. Gradec.

## Narodne zadeve.

Kaki so nemški krščansko-socialni zavzniki Šušteršičevega kluba. Kakor poroča «Cristlichsoziale Korrespondenz» je skupno postopanje vseh nemških strank v narodnih vprašanjih zagotovljena stvar. Krščansko-socialni minister Gessmann je izjavil: «Potrjujem, da so se krščanski socialci odločili, da postopajo složno z drugimi nemškimi strankami v pravem jezikovnem vprašanju...» Kar se tiče pravega jezikovnega vprašanja, bodo seveda krščanski socialci prepustili vodstvo nemško-naprednim strankam (to se pravi, nemškim nacionalcem, Schönereriancem, Wolfiancem in podobnim gospodom.) Minister Gessmann pravi nadalje: «Po mojem mnenju bodo morali biti Nemci pri rešitvi tega spornega vprašanja zelo previdni, ker bi ureditev potom zakona lahko dala Italijanom, Slovencem i. t. d. povoda, da bi tudi s svoje strani prijavili svoje zahteve in želje.» Gessmann je torej še hujski in bolj prebrisan nemško-nacionalce, kakor tisti, ki se tako imenujejo. To vprašanje bi se moralo rešiti po mnenju tega kršč. socialnega ministra tako, da bi ureditev jezikovega vprašanja na Češkem, «Nemcem v alpskih deželah ne napravila nikakih sitnosti!» Klerikalna eksccellenca misli s tem, da bi se takozvano nemško posestno stanje v planinskih deželah če mogoče še razširilo. Kajti pod sitnostmi razumejo Nemci že to, če se imenuje v slovenski sodni kraj slovenski adjunkt. Čudno je le to, da so Sušteršič, Krek, Korošec in druge klerikalne veličine slovenske tako debeli prijatelji Gessmannovi, Ebenhochovi i. t. d. Naše «narodne svetinje» so v rokah te gospode v resnici na varnem! Proti koncu se svari Gessmann pred nevarnostjo, ki preti Nemcem od snujoče se slovansko-italijanske zveze ter poziva vse Nemce na slogo, seveda še prej, predno se je ta zveza napravila. Ali ni tem gospodom narodnost prva stvar — ljubezen in vera pa šele druga!?

**Vabilo.** Akad. teh. društvo «Triglav» priredi v nedeljo 15. marca v Mariboru v «Narodnem Domu» gledališko predstavo, katere čisti dobiček je namenjen Ciril-Metodovi družbi. Uprizori se 5 dejanska Gogolova komedija: «Revizor», prevedena iz ruščine. Začetek točno ob 8. uri zvečer. K obilni udeležbi vabi odbor.

**Hranilnica in posojilnica v Glinjah** ima svoj redni občni zbor v nedeljo dne 22. sušca 1908 ob 3. uri popoldne v gostilni g. L. Zablachana na Trati. Dnevni red. 1. Poročilo o delovanju Hranilnice in posojilnice za l. 1907 in odobrenje letnega računa. 2. Čitanje revizijskega poročila «Zadružne zveze v Celju» ter ukrepi vsled istega. 3. Razdelitev čistega dobička. 4. Volitev odbora in računarskih pregledovalcev. 5. Slučajnosti. K obilni udeležbi se vabijo vsi združniki. Načelnstvo.

**Druga številka „Slovenskega Branika“** je izšla. Vsebinska je zelo zanimiva ter obseza sledeče; Sprejem. — Zadnje in predzadnje ljudsko štetje na Koroškem. — Šolski učenci za družbo sv. Cirila in Metoda. — Krmin in okolica. (Kulturno-narodopisna črtica.) — Družba sv. Cirila in Metoda. — Zamejni Slovenci. — Z narodnega bojišča. — Obrambo delo naših bratov. — Kaj delajo naši narodni nasprotniki? V nobeni rodoljubni hiši bi se ne smelo «Slov. Branika» pogrešiti. — List stane za celo leto 2 K 40 h. Naroča se pod naslovom: Upravišтво «Slovenskega Branika» v Ljubljani, Tržaška cesta 33.

**Proračun družbe sv. Cirila in Metoda** znaša za bodoče leto okroglo 100.000 K, sicer so potrebe še veliko večje, toda vsled gmotnih razlogov se ne more vstreči vsem zahtevam, saj družba še tako ne ve, kako bo spravila to svoto

skupaj, 16.000 K ima čisto nepokritih. Ako pomislimo, s kako silo delajo naši družbi nasprotni družbe, razvidimo, da je pri nas zanimanje še veliko premajhno. Potrebe so vedno večje, ker sili se more ubraniti le sila, toda družba nima sredstev, da bi mogla uspešno nastopiti; to ji bo pa le takrat mogoče, ako se bo zavedal vsak Slovenec, kako važno nalogo ima družba sv. Cirila in Metoda. Družba je izdala narodni kolek, računске listke, razglednice i. t. d., a žalibog koliko je v resnici dobrih gostiln, ki ne poznajo, oziroma ne-čejo poznati računskih listkov; koliko se piše pisem, ki nimajo narodnega kolka in koliko se pošlje razglednic, ki pričajo, da je pošiljatelj pozabil na družbo, na edino obrambo, ki jo imamo Slovenci. Dobro bi bilo, da bi se zavedale podružnice svoje važne naloge in bi širile narodno blago med slovenskim občinstvom. Zelo bi se pomagalo družbi v gmotnem oziru tudi s tem, če bi podružnice priredile vsaj po eno veselico ali predstavo družbi na korist. Ako pa že podružnica sama ne priredi, naj pa vsaj skuša vplivati na razna društva, da bi dala pri prirejanju veselice vsaj nekaj čistega dobička družbi sv. Cirila in Metoda. Tudi družbin nabiralnik naj bi opominjal veselo omizje na važno nalogo, ki jo ima naša družba in da jo je vsled tega dolžan podpirati vsak zaveden Slovenec po svoji moči. Dobili bomo kmalu, morda že v začetku marca, precejšnje število novih nabiralnikov, zato prosimo, da se nam do takrat pošlje naslove dotičnih gostilen, oziroma trgovin, kjer bi nabiralnik dobro deloval. Zanimanje za družbo sicer raste od dne do dne, a upamo, da, ko spozna slovensko občinstvo, kako potrebna je ta šolska družba, bo zanimanje zanjo še veliko večje. In prav zato je sklenil poseben konsorcij izdajati svoj mesečnik «Slovenski Branik», ki naj bi pokazal Slovencem delovanje in potrebe naše družbe, delovanje nam nasprotnih družb, sploh boje Slovencev proti potujčevanju. Zato priporočamo ta list kar najtopleje in Vas prosimo, širite ga med Slovenci in pridobivajte naročnikov, naročnina 2 K 40 vin. naj se pošlje na upravišтво «Slovenskega Branika» v Ljubljani. Prepričani smo, da kdor bo bral ta list in spoznal žalostne razmere v obmejnih krajih, bo rad pomagal družbi sv. Cirila in Metoda po svoji možnosti.

## Gospodarska vprašanja.

### Tržne cene

v četrtek, dne 5. marca 1908 v Celovcu.

|                             |            | K r o n e            |
|-----------------------------|------------|----------------------|
| Pšenica . . . . .           | birn . .   | 13'60 do 14'—        |
| Rž . . . . .                | „ . .      | 12'80 do 13'20       |
| Oves . . . . .              | „ . .      | 5'60 do 6'—          |
| Koruz . . . . .             | „ . .      | 9'40 do 98'0         |
| Ajda . . . . .              | „ . .      | 9'—                  |
| Ječmen . . . . .            | „ . .      | 9'20 do 9'60         |
| Pšeno . . . . .             | škafec . . | 3'80                 |
| Fizol . . . . .             | kila . .   | 18 do 24 vin.        |
| Špeh . . . . .              |            | kila . . 1'52 „ 1'60 |
| Meso (svinjsko) . . . . .   |            | „ . . 1'30 „ 1'40    |
| Krma (sladka) . 100 kil . . |            | 8'80 do 9'60         |
| Krma (kislo) . 100 „ . .    |            | 6'80 „ 7'20          |
| Slama . 100 „ . .           |            | 5'20 „ 5'80          |

### Kako naj gnojimo naše polje?

V „Domovini“ popisal je neki gospodar svoje izkušnje glede umetnih gnojil.

Njegove trditve so tako važne, da jih podajamo tudi našim bralcem. On pravi:

Živinski gnoj je rastlinam to, kar je kruh lačnemu delavcu.

V vsakem oziru je tečen. Pa za delavca bode kruhek še tečnejši, ako ima poleg njega kos mesa ali slanine za prigrizek.

Istotako je tudi živinski gnoj bolj tečen, ako ima tu in tam primešano umetno gnojilo.

Iz spodaj navedenih števil se lahko vsak kmetovalec prepriča, kako tečen je živinski gnoj rastlinam, ako dodamo umetna gnojila. Pri svojih

poizkušnjah sem ravnal tako-le: Zemljo, ki je bila pred dvema letoma obraščena z grmovjem in jelševimi drevesi, sem zregulil 60 cm globoko ter odstranil vse korenje. V letu 1906 kot praho sem pognojil s hlevskim gnojem ter posejal repno seme. Lansko leto na spomlad pa sem naredil poskušnjo pri krompirju in sicer sem razredil imenovano njivo na sedem enakih delov tako, da je meril vsak del 6 arov 80 m<sup>2</sup>.

Prvi del sem potrosil s 13·6 kg 40% kalijeve soli, 27·2 kg superfosfata in 10·2 kg čilskega solitra, ter mi je prirastlo 2543 kg 20 dkg lepega krompirja.

Drugi del je ostal popolnoma negnojen in je prinesel 476 kg zelo drobnega krompirja.

Tretji del je dobil 27·2 kg superfosfata in 10·2 kg čilskega solitra, ter je zraslo na njem 639 kg 20 dkg krompirja.

Na četrti del sem natrosil 18·6 kg 40% kalijeve soli in 27·2 kg superfosfata in dobil sem 734 kg 40 dkg krompirja.

Na peti del pa 13·6 kg 40% kalijeve soli in 16·2 kg čilskega solitra; bilo je 544 kg krompirja.

Šesto ravno tako veliko parcelo sem potrosil precej na debelo z živinskim gnojem in prirastlo mi je 1632 kg srednje debelega krompirja.

Sedma parcela tudi tako velika ko druge je pa bila pognojena z živinskim gnojem in s 13·6 kg 40% kalijeve soli, 27·2 kg superfosfata in 10·2 kg čilskega solitra ter mi je prinesla ta parcela 2847 kg 20 dkg prav debelega krompirja, kakršnega še nisem doživel.

Sedma parcela nam torej jasno dokazuje, da je živinski gnoj bolj tečen rastlinam, ako dodamo živinskemu gnoju tudi umetna gnojila.

Le primerjajmo naprimer šesto parcelo, ki je dobila samo živinski gnoj ter dala 1632 kg krompirja proti sedmi parceli, kateri sem poleg živinskega gnoja dodal še umetno gnojilo in mi je prirastlo 2849 kg 20 dkg izvrstno lepega krompirja, torej za 1217 kg več.

Dragi kmetovalec, ako enkrat poskusiš z umetnimi gnojili, gotovo se ne bodeš zbal stroškov, ter bodeš tudi v bodoče gnojil z njimi, kajti izdatki tvoje mošnje se bodo bogato povrnili. Le vzemiva svinčnik v roke in preračuniva si čisti dobiček za šesto in sedmo parcelo. Ker ste obe parceli pognojene z živinskim gnojem, ne pride ta živinski gnoj v račun, ampak samo troški za umetni gnoj sedme parcele, na kateri je prirastlo za 1217 kg krompirja več, nego na šesti. Računiva 1 kg krompirja po 6 vin, toraj = znaša prebitek 6 vin. 1217 to je približno 73 K.

Stroški za umetni gnoj so:

27 kg superfosfata (q po 7·8 K) = 2·10 K.

13 kg 40% kalijeve soli (q po 12·6 K) = 1·70 K.

10 kg čilskega solitra (q po 32 K) = 3·20 K.

Stroški sedme parcele 7 K,  
čisti dob. pribl. na 7 arov 66 K.

Po istem razmerju, bi torej prišlo na en oral približno 500 K čistega dobička.

Mi k temu samo to pripomnimo, da so umetna gnojila na Koroškem jako draga ker imajo to trgovino nekateri v rokah. Na ta način se seveda kmetu ne more pomagati. Tudi v tem oziru bi bile zdrave zadruge, ki bi nakupovale umetna gnojila na debelo in potem razpečavale svojim članom na drobno. Tako bi tudi revnejši kmet mogel si pomagati in potem bi šele začeli splošno zboljšavati svoja polja.

## Umetno gnojenje.

Po kmetskem koledarju.

Ako hočeš pri krompirju doseči ugodne uspehe, naredi vlažni zemlji prejšnjo jesen praho. Na spomlad jo precej zgodaj povlači in obrni, zopet povlači ter navozi srednje na debelo živinskega gnoja, katerega takoj podorji. Na že zorano zemljo potrosi na en oral 100 kg 40% kalijeve soli, 200 kg superfosfata ter to vse dobro povlači. Za kake tri tedne posadi krompir. Predno ga vsadiš, potresi med vrste kakih 75 kg čilskega solitra in vsiplji

krompir čez kakih 2—3 dni. Dobro storiš, ako vzameš mesto čilskega solitra ravno v tej množini žveplenokisli amonijak. Ako narediš vse to, te ne bo grivalo.

Za koruzo si pripravi bolj težko zemljo (deteljišče). Navozi zgodaj v spomladi na debelo hlevskega gnoja ter ga takoj podorji. Ko je zemlja zorana, potresi na en oral 200 kg superfosfata in 40% kalijeve soli ter vse dobro razvlači. Čez kake 3—4 tedne posadi koruzo. Predno je okoplješ, potresi na oral kakih 70 kg čilskega solitra, in kakih 100 kg 3—4 dni prej, ko jo ošiplješ. Ako pa manjka zemlji apna, naredi prejšnjo jesen praho, pri kateri podorješ kakih 1000 kg žganega ali (zmletega) apnenega kamna, ki pa pustiš v prah sveteti. Gotovo bodeš ravnal vprihodnje tudi tako in ako enkrat poskusiš, se ne bodeš zbal stroškov.

Da te bode bela repa ob času branja razveselila, ji postelji na omenjeni način. Ko si žito ali pšenico požel, kateri si gnojil prejšnjo jesen, zorji njivo takoj ter potresi na en oral 100 kg 40% kalijeve soli in 150 kg superfosfata in dobro razvlači. Za kakih 14 dni obrni to zemljo ter jo zopet povlači ob suhem vremenu in odstrani plevel. Ob času setve zorji tretjkrat zemljo ter posejaj repno seme. Ko se je že repa nekoliko razprostrla, posejaj kakih 70 kg čilskega solitra. Za kakih 14 dni ali 3 tedne potrosi zopet 70 kg čilskega solitra ter jo okoplji in ne puščaj pregoste. Ko bode zrela, se bodeš vesel okoli nje sprehajal.

Trgovci po naših deželah priznavajo, da se je poraba testenin, odkar obstoji »Prva kranjska tovarna testenin« Znidarskič & Valenčič v Ilirski Bistrici, znatno povzdignila. Znano je, da je le izborna kvaliteta njenih izdelkov te uspehe povzročila. Kakor nam tvrdka poroča, mogoče ji bode vsled novih naprav odslej večjo množino testenin izdelovati, vsled česar si štejem v dolžnost, njene izborne izdelke kar najtopleje priporočati, ker je tvrdka odločno narodna ter podpira pri vsaki priliki narodne namene. Paziti je pri nakupu na varstveno znamko »Pekatele«, ki jo nosijo vsi tvrdkini zavoji in zaboji.

## Svetovna politika.

### Zunanja.

Atentat na perzijskega šaha. Zadnji petek popoldan se je peljal perzijski šah (to je kralj) na svoje posestvo izven prestolnega mesta Teherana. V predmestju so vrgli zločinci proti avtomobilu, ki se je peljal s šahom, dve bombi. Ena se je razletela v zraku, druga pri šahovem vozu. Pok je bil strašen. Več ljudi, pravijo do 30, je mrtvih, deloma mimoidočih, deloma iz šahovega spremstva. Šah se ni peljal v avtomobilu, temveč v vozu za avtomobilom. Po atentatu se je podal za nekaj časa v bližnjo hišo, potem pa se je bled in prestrašen vrnil v svojo palačo. Policija je preiskala hiše v bližini, zaprla mnogo ljudi, pa zdi se, da so krivci ušli. V začetku so trdili, da šah ni ranjen, zdaj se je pa zvedelo, da ima več poškodb. Po celem mestu so sedaj razpostavljeni vojaki.

Med kineško državo in japonsko zna nastati vojska, če se Kinezi slepo ne bodo podvrgli zahtevam Japoncev. Tihi pomočniki Japoncev so seveda zopet nikdar siti Angleži, ki so jim pomagali že v rusko-japonski vojski.

### Znotranja.

Dne 2. marca so se začela na Dunaju posvetovanja o zbolšanju deželnih financ. Kakor vemo, so vse dežele tako hudo zadolžene, da preti velika nevarnost deželnemu gospodarstvu, ako ne poseže država vmes. To velja tudi pri nas na Koroškem. Vlada predlaga v prvi vrsti zvišanje davka na žganje še za 20 procentov. Ta davek bi potem država deželah nekako nazaj dala. To pa ni nič drugega, kakor da se ljudem iz enega žepa denar ven jemlje in v drugega nazaj da. Zastopniki dežel bodo proti taki vladni »pomoči« ali nepomoči morali odločno nastopiti. Tako ne gre več naprej.

## Raznoterosti.

Kaj se vse dela iz starih škornjev? Navadno se škornji zavržejo, ko niso več za rabo. Industrija pa, ki ne zavrže sploh skoraj ničesar, zna uporabiti tudi še usnje starih škornjev. Tako usnje se namoči za nekaj dni v koki kislini, tako da postane trdo in krhko. Potem se usnje omije, posuši in nazadnje zmelje. Temu prahu se primeša lim in iz tega nastane neka gumiju podobna zmes, iz katere se izdelujejo glavniki, gumbi platnice za nože in slične stvari.

Čudna stava. Nek Anglež je stavil z velikim ameriškim milijonarjem za blizu 500.000 K, da pojde z otroškim vozičkom in z železno masko (larfo) okoli sveta. Poleg tega so pa še zraven nekateri jako čudni pogoji. Tako se on na tem potovanju okoli sveta ne sme izdati, kdo da je. Nadalje si mora poiskati na rajži ženo in sme živeti samo od prodaje časopisov in fotografij. Res čudni in smešni ljudje se dobijo po svetu. Najlažji od vseh teh pogojev je menda ta, da dobi ženo.

Napadi na kronane glave v zadnjih letih bodo zanimali marsikaterega sedaj, ko se je pred par tedni izvršil umor portugalskega kralja.

L. 1894: (24. junija) je bil umorjen predsednik francoske republike Sadi Carnot.

L. 1898: (10. sept.) je bila umorjena naša cesarica Elizabeta v Švici.

L. 1900: (29. julija) je bil ubit laški kralj Humbert.

L. 1901: (6. marca) je vrgel neki delavec kos železa na nemškega cesarja v Bremenu in ga je lahko ranil nad očesom.

L. 1903: (29. maja) sta bila umorjena srbski kralj Aleksander in njegova žena Draga Mašin.

L. 1906: (31. maja) so napadli španskega kralja Alfonsa, ko se je ravno s svojo ženo vračal od poroke.

L. 1908: sta bila žrtev takega napada portugalski kralj Karol in prestolonaslednik Louis Filip.

Skoraj vsako drugo leto se toraj izvrši v zadnjih letih napad na kronane glave, tako da njihov življenje res ni na rožicah poslano.

Strahovita eksplozija na Reki. Pred kratkim je pri Reki v tovarni kemičnih produktov »Union« nastala strašna eksplozija kotla. Strojnico je vso razneslo. Eksplozija je zahtevala tudi človeško žrtev. 25 letnega kurjača Nikolaja Brusiča iz Krka so potegnili vsega razmesarjenega izpod razvalin. Težko je ranjen strojnik Alojzij Kukrecht, dva druga delavca pa le lahko. K sreči se je eksplozija zgodila v nedeljo. Ako bi se bila kak delaven dan, bi bilo gotovo mrtvih mnogo oseb, ker dela v tovarni 150 ljudi. Materijalne škode je 400.000 K, ki je pa seveda še mnogo večja, ker bo vsled pokončane strojnice morala tovarna stati. Eksplozija je bila tako strašna, da so težka bruna z razdejanega poslopja letela 50 metrov daleč in da je bilo detonacijo čuti 10 km na okrog.

Boj z volkom. V Potenzi na Južnem Tirolskem sta peljala kmet Ciuccio in njegov mladi sin drva iz gozda, ko jima skoči na pot gladen volk. Zver se je zapodila v kmeta ter ga zgrabila za vrat. Brezdvomno bi ga bil volk zadavil, ako bi ne bil pritekel na pomoč voznik, izredno močan mož Ciurletto, ki je zgrabil volka za vrat ter ga začel daviti. V borbi sta se valjala volk in voznik po tleh in boj je bil strahovit. Kmet je bil tako ranjen, da ni mogel pomagati svojemu rešitelju, sin pa je bil premajhen. Za voznika bi bila stvar neugodno iztekla, da niso na klicanje prihiteli drvarji iz gozda ter volka s sekirami pobili. Kmet in voznik sta tako ranjena, da so ju morali spraviti v bolnišnico.

**Slovinci, ne zablte družbe  
SV. CIRILA IN METODA**